

VÁROSFELJESZTÉSI HETILAP

TAGOK :

tanár, muzeumi őr.

Iparkamarai főtitkár.

orvos.

Hivatalos közlemények, hirdetések, stb.

Ára 40 fillér.

The Rogers of

Az eddiginél még előnyösebb feltételek mellett vehet mindenki

gáztakaréktűzhelyeket, vizmelegítőt, vasalót stb.

a helybeli légszuszgyárnál. A legjobb világhírű gyártmányokból most érkeztek hatalmas készletek.

Érdeklődni lehet 9—12 óra között.

Telefon: 2.

A légszuszgyár igazgatósága.

Kiváló angol férfi szövetek!

Saját szabóság!

Az egész város arról beszél, hogy az

EXCELSIORBÓL ujjáalakult

Dr. SALGÓ ÉS TSA TEXTILKERESK. RT.-nál, Somogyi-u. 22.

mily jól és olcsón

lehet vásárolni

Dus új raktár!

Hat havi hitel!

Üzleti elvünk:

megbízható árut szolid áron!

Régi vevőinknek egészen kivételes kedvezmény!!

Különleges női divatkelmék!

Nagy választék!

REMINGTON írógépek képviselője. **Portable 20** pengő havi részletre

Használt gépek 40 P-től. Specialis amerikai rendszerű irodabutor-gyár. Javító műhely. Az író és sokszorosító-gépek kellékeiből nagy raktár.

WIRTH és RENGEY Horváth Mihály u. 7. Telefon 12—21 sz.

SZEGEDI SZEMLE

Előfizetési árak:

Egy évre	17.— P
Fél évre	9.— „
Negyedévre	4.80 „
1 hóra	1.60 „
Egyes szám ára	— .40 „

VÁROSFEJLESZTÉSI HETILAP

MEGJELENIK SZOMBATONKÉNT

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

SZEGED,

Tisza Lajos-körút 71. szám.

Telefon: 8—95.

Felelős szerkesztő és kiadó: GERŐ DEZSŐ.

A szegedi kiállítás ügye.

A kamara szakvéleménye és Tonelli Sándor dr. főtitkár nyilatkozata.

A nagy árvíz 50. éves fordulójának időpontja veszedelmes. közeledik és eddig még semmi jele sem mutatkozik annak, hogy a Fogadalmi templom főhajójának felszentelésén és a Kulturpalota néhány árvíz- emlékének kiállításán kívül más módon is megemlékezzünk Szeged életének e sorsdöntő eseményéről. Ha Európa bármely más városának hasonló történelmi vonatkozású jubileuma van, akkor ott kivétel nélkül nagy népünnepélyeket és lehetően nemzetközi, de legalább is országos kiállításokat rendeznek, amint az éppen most pl. Grácban van, ahol a város 500 éves fennállását ünnepelik. Az ilyen esemény az egész világon nemcsak arra nyújt nagyszerű alkalmat, hogy a legszélesebb körben felhívják az illető városra a kulturális és gazdasági tényezők figyelmét, hanem ezáltal hatalmas idegenforgalmat teremtvén, a hatóságnak és a város egész lakosságának is jelentékeny anyagi bevételeket juttatva, a rendezés költségei a minimálisra csökkennek.

Sajnos, Szegeder, eddig nem indult konkrét mozgalom arra vonatkozóan, hogy az árvíz 50-ik évfordulóját hasonló módon és fénnel ünnepeljék meg. A Szegedi Szemleben Pap Róbert dr. törvényhatósági bizottsági tag néhány héttel ezelőtt megpendítette egy jubileumi gazdasági kiállítás eszméjét, ami azonban eddig nem járt az óhajtott eredménnyel. Noha e városban mindenki tisztában van azzal, hogy a jelenlegi viszonyok nem teszik lehetővé egy, Szegedet, mint az ország második városát méltóképpen reprezentáló országos kiállítás rendezését, mégis, egy szűkebb jellegű mezőgazdasági és gépípari kiállítás, az azt kísérő ünnepekkel, talán még sem tartozik az abszolút lehetetlenségek közé. Tudjuk, hogy ez is beruházásokat, építkezéseket, stb. igényel, amire a városnak e pillanatban nem állnak tőkék rendelkezésére. Azzal is tisztában vagyunk, hogy az emberek lelkülete és gazdasági helyzete sem a legkitünőbb, ami pedig fontos kellék egy kiállítás megrendezésénél. Azonban, mindezek ellenére, úgy érezzük, hogy a szükséges befektetések, ha egyetlen évben nem is, de a következő kiállítások során, — minthogy ezeknél a költségek már elesnek, — okvetlenül megtérülnek. De meg egy ilyen mezőgazdasági bemutatással járó népnevelési és más kulturális haszon is mindenképpen indokoltá tenné, hogy egy ideirányuló terv megvalósuljon.

Bármiképpen is álljon a dolog, Szegednek tennie kell valamit az árvíz 1929-i évfordulóján. Valamit, ami elhárítja tőle azt a szemrehányást, hogy képtelen arra, amit pl. Szombathely a maga „országos mezőgazdasági és ipari kiállítása és vásár”-jával 1928. augusztus 26-tól szeptember 9-ig meg tud valósítani. Pedig Szombathelynek erre a kiállításra nem egy, az egész várost elsőprő árvíz jubileuma, hanem csak a „Vas megyei Gazdasági Egyesület fennállásának ötven éves fordulójára és a Szombathelyi Ipartestület székházának felava-

tása” adta meg az impulzust. Hogy milyen tényezők fogtak össze e kiállítás és vásár érdekében, szemléltetően demonstrálja a hivatalos prospektus, amely megemlíti, hogy: „rendezi a vas megyei gazdasági egyesület, a szombathelyi Ipartestület és Szombathely r. t. város gróf Bethlen István miniszterelnök ur fővédősége alatt, az összes magyarországi mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi érdekeltségek bevonásával.”

A kiállítás elnöke Tarányi Ferenc dr., Vasvármegye főispánja; társelnöke a megye alispánja, a város polgármestere, a Felsődunántúli Mezőgazdasági Kamara elnöke, stb. stb.

Mi ehhez semmiféle kommentárt nem fűzünk, beszélnek azok magukért eleget.

Most már csak azt szeretnők tudni, mi lett a sorsa annak a szakvéleménynek, amit Szeged sz. kir. város tanácsa átiratbar. kért a kereskedelmi és iparkamarától az „1929. évre javasolt szegedi országos kiállítás ügyében”. A kamara a maga szakvéleményét 1927. október 13-án tartott teljes ülésén, — ismételjük: a város kérelmére, — terjesztette elő az előkészítő bizottságban kialakult vélemény alapján, amelyet Tonelli Sándor dr. referált és amit a teljes ülés — Varga Mihály, Pick Jenő, Kis Géza, Körmendy Mátyás és Róna Gusztáv (Békéscsaba) javaslatai és hozzászólása után — „kiegészítve a Varga Mihály által javasolt szempontokkal, továbbá rámutatva a költségek kérdésére,” közölt is Szeged város tanácsával. Ez a szakvélemény annakidején országos jellegű kiállítást javasolt, amelynek „ki kell terjednie a mezőgazdaság, ipar, részben a kereskedelem és a kultúra minden ágazatára,” kiegészítve Szeged város külön kiállításával, amellyel „Szeged város egy külön pavillonban mutassa be az utolsó ötven esztendő történetét, a jelenlegi állapottal egyetemben.” A kiállítás megrendezésének időpontjául az augusztus második felétől szeptember végéig terjedő periódust javasolja a szakvélemény, időtartamát illetően pedig legalább 3—4 hetet tart célszerűnek és sok más, lényeges és fontos irányítással is szolgál. Varga Mihálynak már említett szempontjai oda tendálnak, hogy egy propaganda bizottság hívja fel a kiállításra „Európa mindazon városainak figyelmét, amelyet ötven esztendő előtt adományaikkal hozzájárultak Szeged újjáépítéséhez,” — továbbá, hogy a meghozandó áldozatok legnagyobb részét a városnak kellene vállalnia.

A tanácsnak erre a szakvéleményre hozott határozata eddig ismeretlen.

*

Megkérdeztük Tonelli Sándor dr.-t a kiállításra vonatkozó álláspontját illetően. Tonelli dr. nagy általánosságban a következő érdekes kijelentéseket tette:

— Ha Szeged elhatározza, hogy kiállítást rendez, akkor ezen, az én meggyőződésem szerint, kifejezésre kell juttatni, hogy Szeged az ország második városa és hogy a kiállítás csakis országos jellegű lehet. Egy országos jellegű kiállítás rendezésére pedig egyrészt már rövidnek tartom az időt, másrészt nem tartom alkalmasnak az 1929-ik esztendő, bármennyire kívánatos lenne is az árvíz évfordulójának ilyenén való megünneplése.

— Ma egy gazdasági válság állapotában vagyunk, amikor nem nagyon lehet számítani arra, hogy az ilyen nagyobb kiállítással járó tetemes költségeket akár a város, akár pedig a magánosok vállalják. Emellett Szeged gazdasági körzete tudvalevően a délvidékre terjed ki, amelytől még ma gyakorlatilag el vagyunk zárva. Már pedig egy ilyen nagyobb dologt megrendezni csak akkor szabad, ha ettől bizonyos gazdasági hasznot is lehet remélni.

— A gondolat, hogy Szeged egy ilyen kiállítást rendezzen, engem is sokat foglalkoztatott és én úgy képzelem, hogy a leghelyesebben 1935 körül kellene megrendezni, amikor is az egyetem építkezését már teljesen befejezték és a város új építési periodusa is többé-kevésbé lezáródott. Reméljük, akkorra a nemzetközi viszonyok is annyira megjavulnak, hogy a kiállításnak az elszakított országrészekről való kellő látogatottságát is biztosítani lehet.

— Ez esetben azonban a kellő munkálatokat a kellő időben meg kell indítani. A dolgot úgy képzelem, hogy ha a város ennek a kiállításnak rendezését elhatározza, akkor már négy-öt esztendővel előbb biztosítani kell a kiállítás számára a szükséges területet. Meg kell kezdeni ennek a

területnek kiállítási célokra való alkalmassá tételét, az utak építését és fásítását. El kell készíteni az épületek terveit is és a hozzávetőleges költségvetés alapján a városnak a kiállítást megelőző évek során költségvetésében évenként megfelelő összeget kell beállítania, amit a kiállítás céljaira tartalékolni fog. Ugyanakkor nagyszabású, országos propagandát kell indítani, hogy előre belemenjen a köztudatba, hogy Szeged ebben az évben országos kiállítást rendez és úgyszólván a köztudat nyomása biztosítsa az ország minden számottevő iparvállalatának a kiállításon való részvételét és a kiállítás kellő látogatottságát. Előre le kell foglalni a kiállítás esztendeje számára minden valamire való kongresszusnak és minden összejövetelnek Szegeden való rendezését.

— Ilyen előkészületek mellett joggal fordulhat azután a város a kormányhoz, hogy a kiállítás számára, — amely nemcsak helyi jellegű, hanem egész Magyarország iparának teljesítőképességét hivatott, még az ország határain túl is, dokumentálni: — az összes számba jöhető kedvezményeket adja meg és a kiállítást anyagi támogatásban is részesítse. De ilyen keretek mellett még kormányintézkedést lehetne provokálni arra is, hogy a szegedi kiállítás évében más helyeken, kisebb jellegű kiállításokat ne rendezzenek, nehogy ezzel egy ilyen országos akciónak sikerét kedvezőtlenül befolyásolják. Ez megtörtént az 1885. évi budapesti és 1896-i millenáris és az 1908-i pécsi kiállítás alkalmával. Ha Szeged kiállítást akar rendezni, ezeken a példákön kell elindulnia.

— A kiállítási tervekkel kapcsolatosan felmerült az a gondolat, hogy Szegednek egy mezőgazdasági gép-kiállításra igen nagy szüksége van. Ezt fenntartás nélkül elismerem, mert a gazdákra

Üzlet. Egyiptomi történet.

Írta: Gerő Dezső.

— Háromszázötven píttert, egy millimel¹⁾ sem többet, — mondta a kereskedő. Allahra, így is ráfizetek! Nem is hiszitek, milyen jó dolga lesz: selyem ruhákban fog járni, kap a homlokára és a füleibe arany ékszereket, amikben drágakövek csillognak: olyan házbán lakik majd, amit egészen kőből építettek, mindég ehetik, amit csak akar és rózsavizet, meg serbetet²⁾ fog inni!

— In sha-alláh,³⁾ — mondta a felláh⁴⁾ fele-

sége. De négy fontot meg kell adnod érte, óh mester!⁵⁾ Te gazdag vagy, mi pedig szegény felláhok vagyunk. Nézd csak meg ezt a leányt! Nem találasz szebbet sehohsem. Nem ragyognak-e a szemei, mint a csillagok? Nem olyan karcsú és magas-e, mint a pálmafa? És ha énekel, akkor elhallgatnak és odafigyelnek mind a többi leányok! Nem azért mondom, mert az én gyermekem, hanem ez így van. Nézd meg hát őt alaposan!

És tizedszer kellett a leánynak, aki a sütőkemence mellé húzódott, felállania és az idegennek megmutatnia magát. Tizennégy éves volt, szépségének teljes virágában. A rongyok, amiket magára öltött, nem tudták testének gyönyörű arányosságát elrejteni és úgy lekíváncoztak róla, mint a királykisasszony fejről a szalmakoszorú. Sötét, kissé ferdeszabású szemeivel riadtan nézett a levegőbe, a fogai vacogtak, mintha hideg rázta volna.

— Igen, — szólt Ibn-Achmed, a kereskedő, — a leány elég szép, de én nem adhatok háromszázötven piaszternél többet. Meg kell gondolnotok a dolgot és gyorsan kell határoznotok.

⁵⁾ „Oh mester”, (arabul: „ja ústa”) = Egyiptomban így szólítja a paraszt a kereskedőket és iparosokat.

¹⁾ 1 piaszter = 10 milliéme, 100 piaszter = 1 egyiptomi font. (kb. 28 pengő).

²⁾ Sherbet = alkoholmentes ital, amit gyümölcsnedvből állítanak elő.

³⁾ „In sha-alláh” = adja Isten. (Allah).

⁴⁾ Fellah = (többes: fellahin) = benschülött egyiptomi földmivelő paraszt.

nézve igen nagy instruktív hatása van, ha a gépgyárak által kiállított gépekkel, szerszámokkal és a különböző ujitásokkal megismerkednek. Felfogásom szerint azonban ez a gondolat független egy nagy kiállítás tervétől. Egy ilyen mezőgazdasági gép-bemutatót, — szánt szándékkal nem használok a kiállítás kifejezést, — bármikor lehet rendezni és kétségtelennek tartom, hogy ezen a hazai, sőt külföldi gépgyárak is nagyon szívesen résztvesznek. Egy ilyen gép-bemutatónak finansziális szempontból, egy rendes kiállítással szemben

még az a nagy előnye is megvan, hogy deificittől nem kell tartani, mert köztudomás szerint minden ilyen alkalommal a gépgyárak azok, amelyek a helypénzek fizetését minden nehézség nélkül vállalják.

*

Hát akkor legalább ezt: egy népünnepéellyel egybekötött mezőgazdasági gép-bemutatót 1929-re! De valamit kell tenni!

Gerő Dezső.

Szeged sz. kir. város Idegenforgalmi Hivatala

Szeged sz. kir. város Idegenforgalmi Hivatala.

8—1908. szám.

A MÁV. tekintetes Elnökigazgatóságának,

BUDAPEST.

minden ellenkező állítás és vélemény dacára, igenis működik és csöndben bár, de megteszi mindazokat az intézkedéseket, amiket a város idegenforgalmának fellendítése érdekében szükségesnek tart. Ez intézkedések sorában csütörtökön, e hó 5-én nagyfontosságú irat ment el a hivataltól a MÁV. Elnökigazgatóságának, amelyben a már többször megemlített **hétvégi kirándulásokra** (week-endekre) érvényes félárú menettérítési jegyek engedélyezését kéri Szegedre.

Nem kételkedünk abban, hogy a városi Idegenforgalmi Hivatal levelének rövidesen meg is lesz a kellő eredménye és ezel mi sem áll majd útjában annak, hogy szombatonként az ide rándulók tízezrei keressék fel a „tisza Metrópolist.” Ez az intézkedés újra azt az örökigazságú megállapítást juttatja eszünkbe, hogy: „a bírálatot mindig a tárgyilagos információknak kell megelőznie.”

A nagyfontosságú átírat egyébként hiteles másolatban a következő:

— Nem, — mondta egyszerűen az öreg felláh.

Erre a kereskedő felállt, megérintette jobb kezével a mellét, meg a homlokát.

— Hát akkor béke veletek.

— Béke veled is és Allah kegyelme és áldása, — válaszolt a felláh és ő is felemelkedett a gyékényről.

— Hát akkor vedd meg legalább a bivalyborjút, — szólt az asszony, — hiszen azt akartad először! Adj érte nyolc fontot, óh uram, az igazán nem sok. Nézz csak ide: tényleg nagyon jó borjú; a szőre úgy fénylik, mint a selyem és erős, egészséges!

Ibn-Achmed rásandított a borjúra, amely ott állott a bivalytehén mellett és nyalogatta karcsú lábszárait, — azután újra leült a gyékényre, sodort egy cigarettát, hosszan elgondolkozott, majd húzódozva megszólalt:

— Hát jó, hagy' nézzem csak még egyszer; de hét fontnál többet nem fizetek érte, annyit mondhatok!

Az asszony sietve előrángatta a borjút amely szájalmasan pislogott és el-el bögte magát kinyájában; az öreg tehén annyira fordította utána a fejét, amennyire csak a kötél engedte. A sütőke-

mence sarkában azonban a leány megkönnyebülten felsóhajtott.

Ibn-Achmed megtapogatta az állatot, immár tizedszer és rázogatta a fejét.

— Na nem bánom, hét fontot és harminc piasztért adok érte, — mondta azután, — de ezt is csak azért, mert szeretlek benneteket.

— Nyolc font, — jelentette ki határozott hangon a paraszt.

Erre a kereskedő egy türelmetlen mozdulattal megint felállt és menni készülődött.

— Hát akkor vidd el mind a kettőt, a borjút, meg a leányt is, — esengett az asszony, — és fizess összesen tizenegy fontot, óh uram!

Az öreg felláh feléje suhintott a pipaszárral és elkezdett kiabálni:

— Fogd be a szádat, boszorkány! Kérdeztelek?!

Azután a kereskedőhöz fordult:

— Ha elviszed mind a kettőt, úgy az én számításom szerint tizenkét fontot tesz ki az összeg, a tied szerint pedig húsz piasztérrel kevesebbet tizenegy fontnál. Adj hát tizenegy és felet és eredj békével.

A kereskedő megvakarta a füle tövét és látni lehetett, hogy erősen gondolkodik. De a sarokból,

elcsatoíása folytán nem jöhetnek Szegedre, amelynek kereskedelme és ipara ezt a veszteséget katasztrófálisan érzi.

Ettől eltekintve azonban Szeged nyári fürdőélete, a Tisza kivételesen alkalmas volta és a szegedi klíma kellemessége, az itt levő, modern színvonalon álló szállók és egyéb idegelforgalmi berendezkedések mindenképpen alkalmassá teszik Szegedet egy hétvégi itt tartózkodásra. A városi Idegelforgalmi Hivatal erősen bizik abban, hogy a tek. Elnökgazgatóság nem hagyja figyelmen kívül ezeket a körülményeket és amint azt más magyarországi kirándulóhelyekkel is tette, Szegednek sem fogja megtagadni a week-endi féláru menettérti jegyek engedélyezését.

Tekintettel az előrehaladott fürdő-évadra, tisztelettel kérem, hogy az engedélyezésre vonatkozó döntését mielőbb a Hivatallal tudatni szíveskedjék.

Szeged, 1928. július hó 5-én.

Dr. Pálffy József tanácsnok.

m. kir. kormányfőtanácsos,
a szegedi Idegelforgalmi Hivatal vezetője.

*

Mint a városi Idegelforgalmi Hivatal hatáskörébe tartozó ügyet, közöljük és a hivatal figyelmébe ajánljuk az alábbi, szerkesztőségünkhöz érkezett levelet:

Tekintetes Szerkesztőség!

Becsés lapjuk Szeged idegelforgalmának közgazdasági fontosságát felismervén, e kérdéssel több ízben foglalkozott. Ez ügyben óhajtanám magam is b. lapját igénybe venni s arra kérném, hogy soraimnak helyet adni szíveskedjék.

Dr. Szivessy Lehel törvényhatósági bizottsági tag indítványára a város tanácsa — idegelforgalmunk érdekében, — a kormányhoz fordult a jugoszláv átmenő vi-

zum díjának csökkentése érdekében. Ezzel kapcsolatban: minthogy Budapest, hol az ország idegelforgalmának mintegy 90 százaléka bonyolódik le, abban a kedvezményben részesül, hogy az év különböző szakában és alkalmakkor a külföldiek féláru, sőt teljesen ingyenes vízummal utazhatnak és ugyanakkor az államvasutak a saját és kezelésükben lévő vicinális vonalakra féláru vasúti jegykedvezményt nyújtanak, Szeged is jogot formálhat ily kedvezményekre, ha anyagi helyzeténél fogva nem is képes vásárokat, kiállításokat és kongresszusokat rendezni. Tekintettel továbbá arra, hogy Szeged város ipara és kereskedelme joggal tart igényt arra, hogy a lecsatolt területek és a Balkán-államok azon részéről jövő utasok, melyek vasúti vonalaink s a Tisza révén idegravitálnak, Szegeden állapodjanak meg, hogy itt fedezzék ipari és kereskedelmi szükségleteiket: ez a kérelem kétszeresen jogosult.

Azért azt javasolnám, hogy a szegedi kereskedelmi és iparkamara, az Ipartestület és Szeged város törvényhatósága kérelmezze a kormánytól, hogy a szeptember—novemberi időnyire, az őszi és téli bevásárlások, az iskolanyitások idejére az ideutazóknak *ingyen vízumkedvezmény* nyújtassék, e mellett az Államvasutak részéről a saját kezelése alatt álló vicinális vonalakon ugyanez időre a szegedi kereskedelmi és iparkamara területén levő állomásokról, valamint Kőtegyár és Lökősháza határállomásokról Szegedre és vissza szóló féláru vasúti jegyek adassanak ki.

A kormány, mely Szeged iránti jóindulatát nem egy ízben tanúsította, bizonyára nem fog elzárkózni e kedvezmények megadásától.

Midőn javaslatomat az illetékes tisztezők figyelmébe ajánlom, maradtam

Szeged, 1928. VI. 30.

kiváló tisztelettel:

Ákos Arnold.

a kemence mellől halk, kétségbeesett sírás hallatszott.

— Nos, Allah nevében, aki könyörületes és kegyelmes, nem bánom, legyen, de csak, mert anyvira szeretlek benneteket, — szólott Ibn-Achmed, előhúzza pénztárcáját kaftánja belső zsebéből. Sőhajtozva és nyögve számolta le a pénzt a siníjeh-re.⁹

*

... A borjú nyakára kötelet kötöttek és a leány kezébe egy fél kenyeret nyomtak. Azután útrakeltek: a borjú a vágóhídra, a leány is majdnem ugyanoda, a székelyen elébe. A borjú bögött, a leány csöndesen sírt, egyre folyó, végtelen könnyárban.

Az öregek azonban még késő éjjel is azon tanakodtak, mitévők legyenek a rengeteg pénzrel?

Aludni úgysem tudtak volna, mert a szegény bivalytehén éktelenül bögött, kereste a borjút, rángatta a kötelet — és nem tudott megnyugodni.

⁹) *Siníjeh* = nagy, lapos réztál, többnyire metszetekkel, bronz, ezüst és arany berakással, ami alacsony, faragott és összezsugorodó falúakba téve, mint asztal használatos.

Egy jellegzetesen szegedi szőnyeg,

amely művészi és technikai tekintetben is mindenképen megállja a helyét, látható a Kárász-utcai Rosmann-féle nagy kirakatban. Ez a szőnyeg, — a Gábor-szőnyegszövő intézet eredeti műve, — hatalmas tömegeket vonz napról-napra a kirakathoz, hogy megcsodálják, mire képes egy minden ízében szegedi műhely, amelynek vezetője művészi készséggel megáldott lelkes szegedi polgár.

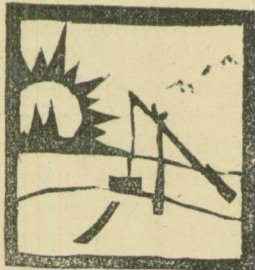
Ez a több, mint **félmillió selyem-csomózással** készült remekbe illő munka az aranykoszorús mesterek budapesti kiállítására kerül, ahol figurális motívumaival Szeged legszebb építkezéseit: a Fogadalmi-templomot, a Széchenyi-teret, a Kultúrpalotát, a színházat, a közúti hidat, stb. mutatja be, mesteri rajzban és a színek nagyszerű összetételében. Magyarország és Szeged város címere díszíti még a gyönyörű szőnyeget, amelyet a városnak okvetlenül meg kell szereznie, hogy itt tartsa egy szegedi iparművész Szegeden készült, Szeged szépségét dicsérő alkotását.

Szegedi óda.

Szülötte városom, szabad vagy,
Királyi város, büszke, szép,
Emeld bús homlokod magasba
És üdvözd a jó reményt:

Légy bástya a szegény magyar-
nak,

Mely felfogod a végzetet,
Megálltál még minden viharban,
Jövendőnk záloga: Szeged!

Szeged: emlék vagy és reménység,
Emlék: Attila itt lakott,
Innen vezette hősi népét,
Megostorozni nyugatot.

És itt lakott Dugonics András
Tüzes magyarság papja, itt,
Ébresztve csüggedő magyarját,
Hogy védje ős oltárait.
És itt mélézött, itt mosolygott
Mikszáth, Tömörkény, Gárdonyi
És itt születtek kincsetosztó
Álmok, mind fényes és honi.

Ravasz Kabóknak, Förgetegnek
Nagy utja indul innen el
És megy világgá győzedelmes
Hétmértföldes lépésivel.

És itten él fajtám, a józan,
A bölcs, tűrő, munkás paraszt,
Kinél úrabb úr nincs valóban
S ki engem biztatón maraszt:
Mert benne látom jobb jövendőnk
Örök, erős, nagy zálogát,
Az új országot megteremtő

És megtartó Nem, nem, sohat!
Szülötte városom, szabad vagy,
Királyi város, büszke, szép,
Mutasd meg az alélt magyarnak
Igaz hatalmát, erejét,
Mutasd meg az egész világnak,
Hogy a mi utunk hova tart,
Hogy sírjából szebb létre támad,
Hiába bántják a magyart!

Juhász Gyula.

Ujszeged és az idegenforgalom.

Válasz „Előfizető” újabb levelére.

Tisztelt „Előfizető,”

ismételten megkaptuk szíves levelét, amit ez-
uttal már, — bocsásson meg —, nem közlünk szó-
szerint, csak a lényegét adjuk vissza. Önt tehát
még most sem elégitette ki az a tény, hogy a vá-
ros hajlandó az építkezésekhez szükséges ujsze-
gedi telektömb értékéig részvényeket jegyezni
egy olyan konzorcium tagja gyanánt, amely kellő
felkészültséggel, komolyan és minden bírálatot ki-
állva, megindítja az ujszegedi strandfürdőt, sza-
natórium és nagyszálló építését. Ön még most is
azt kívánná, hogy a város hatósága, illetve a pol-
gármester hozza össze ezt a részvénytársaságot,
hirdessen polgármesteri értekezletet a pénzügy-
zetek és az érdeklődő magánfelek részére, mert
csak így gondolja lehetségesnek, hogy erre a fel-
szólításra egyáltalában reagáljon valaki. Végül
pedig megjegyzi:

„Ne azon osztozzunk, hogy ki kezdje, hanem ismer-
jük fel, hogy kinek kell kezdenie. A polgármester, a fe-
lekezeti főpapok, az egyetemi tanárok, a pénzügyzetek
vezetői és tekintélyes polgárokból állítsunk össze bizott-
ságot, melynek működése van olyan fontos a város fejlő-
désére nézve, mint bármely már létező bizottság, melyből
nem is jelentéktelen számu van nálunk. Ha pedig ezt
nem akarjuk, akkor ne fárasszuk magunkat cikkírással
és ne tegyünk úgy, mintha mi komolyan akarnánk a
tervvel foglalkozni, mert a mostani formában olyan szí-
nezete van a dolognak, hogy a Polgármester ur esetle-
ges (vagy egész biztos) későbbi szemrehányások kivédése
végett tette ezt a naiv ajánlatot, mellyel lelkiismeretet
talán lehet elhallgattatni, de Szegedet naggyá fejlesz-
teni nem, már pedig itt az utóbbiról volna szó.”

Kissé ingerült lehetett Ön akkor, t. Előfizető,
amikor az utóbbi sorokat leírta, már pedig erre
igazán nem volt oka. Méltóztassék elhinni, hogy
mi mindannyian: Ön is, a polgármester is, mi is,
csak e város javát és felvirágzását akarjuk és
nincsen szükség itt egyik részről sem arra, hogy
valamilyen hátsó gondolatot kelljen egy proble-
matikus, semmitmondó kijelentéssel elleplezni. A
kölcsonös jószándék és jóindulat feltételezése a
higgadt és tárgyilagos vita legfőbb kelléke.

Erről ennyit.

Ami már most a lényegét illeti, sajnálattal
bár, de ki kell Önt ábrándítanunk ama esetleges
hitéből, hogy Ujszeged fejlesztésének az Ön által
propagált módját Ön hangoztatta először e város-
ban. Ne méltóztassék félreérteni: ezt nem azért em-
lítettük meg, mintha ez fontos lenne a nagy cél mel-
lett, hanem csak annak megértéséért, hogy a város
hatósága **már régen megtette**, — igaz, hogy egy-
előre nem hivatalosan, csak informatív célból —
azt az utat, amit Ön most néki kijelöl. Igenis:

**a város már jóval ennek előtte érdeklő-
dött pénzügyzeteknél is, magános nagy-
tőkéseknél is,**

hogy vállalnának-e esetleg szerepet a város mel-
lett egy Ujszegedet fejlesztő építkezési terv fi-
nancirozásánál, amelynek legelső pontjai az ide-
genforgalmat idevonzó építkezések és létesítmé-
nyek lennének. Szomorúan kell önnel tudatnom,
hogy **akkor a felelet ugyanaz volt, amit ma ka-
pott** lapunk szerkesztője, aki, — bár minden hi-

vatalos megbízatás nélkül, tisztán az ügy szeretéből kiindulva —, felkereste a helybeli nagyobb pénzügyintézetek vezetőit. Szerkesztőnk megkérdezte ugyanis ezektől az első sorban tekintetbe jövő egyénektől, milyen álláspontot foglalnának el,

ha a város vezetőjétől pontosan azt a felszólítást kapnák, amit Ön a polgármestertől kíván.

A válasz lesújtó volt: a pénzügyintézetek vezetői még ebben az esetben is csak akkor tudták bankjaik anyagi részvételét a terv kivitelében kilátásba helyezni,

ha a város, mint kommunitás, garantálja nemcsak a befektetett tőkét, hanem annak kamatait is.

Ez volt a félreérthetetlen válasz, amit a pénzügyintézetek vezetői azzal okoltak meg, hogy életbevágóan fontos és halaszthatatlan gazdasági pénzügyigényléseknek sem tudnak, — a mai „pénzügyanús” világban — eleget tenni, noha a kihelezett tőke eléggé biztosítotttnak látszik. Ezt a választ már régen megkapta a város is, amikor annakidején érdeklődött a felelet iránt.

Amint méltóztatik látni: ilyen körülmények között teljesen céltalan lenne, ha ezt a felszólítást a város megismételné, mert ugysem kapna más feleletet. A bankok által közölt felételek mellett viszont egyenesen naiv volna, ha a város, fizetve egy esetleg felveendő kölcsön amortizációját (kamatokkal együtt), még a netán jelentkező haszonban is részesítené a bankokat, csak, mert azok „részvényesek.” Tessék megérteni: a mai viszonyok mellett a bankok nem „vállalkoznak”, csak biztos feltételek mellett „kölcsönadnak.” Szomorú ez, de ez már így van.

Mindezek után felmerül már most az a kérdés,

hogy mi, — tudván előre a pénzügyintézetek magatartását —, miért foglalkoztunk mégis a kérdéssel, illetve az Ön által felelevenített eszmével?

Megmondjuk: erre kettős okunk volt. Örövendve állottunk az ügy szolgálatába, magáért a szép gondolatért: Ujszeged fejlesztése érdekében. Nem is tehattünk volna másképp. Másrészt viszont úgy véltük, hogy talán magánrésztől sikerül mégis az, ami hivatalos úton nem ment és talán megkönnyítjük a magánrésztől kiinduló komoly törekvéseket azzal, ha megszerezzük hozzá a város részvételét. Ugy gondoltuk: könnyebb lesz a konzorcium megalakulása, ha az érdekeltek a város partícipálásával egyrészt erkölcsi alapjukban erősödnek meg, másrészt, ha a szükséges tervek megszerzésével a financiális feltételeknek egy igen jelentős részét nyer megoldást. Hiszen ezek után már csak a pusztán építkezések költségeit kell összehozni, ami mindenestre jóval kisebb, mintha a telkek árát is elő kellene teremteni. A hiányzó közművek létesítése, — méltóztatnék nekünk elhinni —, már nem akasztotta volna meg az ügyet.

Ezek voltak tehát eljárásunk okai. Lehet, hogy hibáztunk, de mentsen bennünket Ujszeged iránt érzett szeretetünk és abszolút jóakaratumk, amivel csak használni akartunk ennek a városnak.

Valóban nem rajtunk múlik, ha a szép terv újra a bizonytalan jövő zenéje marad. Mert mi még most is reméljük, hogyha Ujszeged hívei összeállanak: **a maguk és a város erejéből elérik az álom megvalósulását.** Egy bizonyos: a hatóság legmesszebbmenő áldozatkészségére mindig számíthatnak. Most már talán meg fogja érteni, t. Előfizető, ha még mindig megmaradunk ama kijelentésünk mellett: **most már valóban Önökön a sor.**

A szerkesztőség.

Értesítés

t. előfizetőink, olvasóink és hirdetőink részére.

Tekintettel a törvényhatósági bizottság működésének nyári szünetére, valamint előfizetőink egy részének elutazására, a Szegedi Szemle szerkesztőbizottsága és kiadóhivatala elhatározta, hogy lapunkat július és augusztus hónapokban 14 naponként jelenteti meg. Ez az elhatározás tisztán szerkesztés-technikai okokból történt. Ezek szerint a Szegedi Szemle

- 15. száma július 21-én,
- 16. „ augusztus 4-én,
- 17. „ augusztus 18-án és
- 18. „ szeptember 1-én

jelenik meg, amikortól kezdve ismét rendszeresen, hetenkint jut olvasói kezébe. A kiadóhivatal e változtatás okozta példányszám hiányért más módon fogja t. előfizetőinket kárpótolni, amire szeptember hó folyamán kerül sor.

Itt említjük meg, hogy nyaraláson tartózkodó előfizetőinknek bárhova elküldjük a Szegedi Szemlét, ha címüket közlik kiadóhivatalunkkal.

Szeged, 1928 július 6-án.

A SZEGEDI SZEMLE
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Olvasóinkhoz!

A Szegedi Szemle minden igaz és közérdekű ügyben bárki rendelkezésére bocsátja hasábjait. Pártoljuk azt a lapot, amely kizáróan városunk ügyeivel foglalkozik!

Eger megoldotta a szegénygondozást.

Olvasóink emlékeznek még vitéz *Petkóczy* Lajos dr rendőrtanácsos, a szegedi rendőrbíróság vezetőjének lapunkban megjelent értékes fejtegetéseire, amelyekben a szegedi szegényügy rendezésével foglalkozott.

A „Városok Lapja” legutóbbi számában fenti cím alatt ugyanezt az égető problémát fejtegeti és részletesen leírja a módot, amivel Eger városa ezt a kérdést megoldotta. Nem tartottuk érdektelennek e cikk egyes részeit kivonatossan közölni.

„Eger város, — írja laptársunk, — az egész országban intézményesen elsőnek segített a szegényeken s négy hónap óta ebben a városban nincsenek koldusok. A város minden igazán rászoruló szegényéről megfelelő gondoskodás történik, minden szegénynek van ma emberi lakása, élelme, tüzelője, a betegeknek ápolása, orvossága, tiszta ágya, a gyermekeknek ellátása. Olyan helyzet teremtdött a rövid idő alatt, hogy a városi hatóság nyugodt lélekkel *eltöltötte a koldulást* s ennek a rendelkezésnek szigorúan érvényt szerez.

Sokfelé próbálkoztak már ennek a nehéz problémának megoldásával, amely egyedül Egerben sikerült. A kezdeményezés dicsősége P. Oslay Oswald egri szentferencrendi házfőnöké. Két évtizeden keresztül tanulmányozta a szegényügyet s most, a legsúlyosabb időben, előlépett tervével. Megalakította a Szegénygondozó Bizottságot, amelynek elnöke Trak Géza polgármester lett, legfőbb támaszai pedig: Urbán Gusztáv dr. jogakadémiai tanár, Petró Kálmán dr. ügyvéd, Cziegler Henrik dr. városi, Temesváry István dr. járási tiszti főorvos. A házfőnök az igazgatói tisztelet vállalta s a bizottságnak a ferencrendi zárdában hivatali helyiséget adott.

Ezután az anyagi erők megszerzése következett. A kereskedőket, akiket türehetlenül zaklattak az elszaporodott koldusok, felszólították, hogy önkéntesen megállapított váltásépénzeket fizessenek be a bizottság pénztárába. Ezután huszonnégy kerületre osztották a várost, s minden kerületben felkért hölgyek, számozott gyűjtőkönyvekkel keresték fel a közönséget, mindenkivel megállapodva, hogy havonként milyen összeget fizet be a szegénygondozás céljaira. Gyűlteket azután külön adományok is, hozzájárulást szavazott meg a város s a Ferences rendház egy nagyobb alapítvány és a

kegytárgykereskedésének jövedelméről mondott le, hogy a szegénygondozás minden adminisztrációs költségét előteremtse.

Mindez azonban csak fél munkára vezetett volna, ha nem állnak az ügy szolgálatába a Szent Ferenc Szegénygondozó Testvérek. Közülök hatan vállalkoztak a munkára. Végigjárták a szegénység minden tanyáját. Felkutatták a szemérmes szegényeket is, akik maguk sem tudták megmondani, miből, hogyan tengették éveken át életüket. Rátaláltak egy hetvennyolc éves asszonyra, egy hajdan ismert lapszerkesztő özvegyére, aki tébolyult nyomorában esztendőket óta nem ment ki egy sötét szobából s találtak beteg anyát, akinek apró gyermekei nem ettek napok óta. Kiderítettek sok-sok elrejtett szegénységet, amelyről egyáltalában nem is tudtak Egerben, ahol csak a koldusokat ismerték. Amint a nyomort felkutatták, nyomban hozzáláttak a segítséghez. Kikarították a lakásokat, tiszta ágyneműt huztak fel, fehérneműt hoztak, orvost küldtek a betegekhez, akiket — állapotukhoz mérten, — naponként többször is meglátogatnak.

A szegényeket azután kategóriákra osztották. Vannak: szemérmes szegények, munkára segítették, munkaképtelenek, betegesek, fekvő betegek. Minderkinek van türehető, tiszta lakása, vagy lakásbére, élelmiszerjárandósága, tüzelője, ruhahemüje, sőt zsebpénzt is kapnak.

A közelebbi tervek közé tartozik a lakásépítés a szegények számára. Nem szegényházra, kaszárnyaszerű elhelyezésre gondolnak, hanem apró hajlékokat akarnak építeni, hogy mindenkinek megőrizhesse egyéni szabadságát. Ez a gondolat is nagyon szép és méltó kiegészítője a nemes akciónak.

Az egri szegénygondozás Vass József népjóléti miniszter figyelmét is felkeltette s magára vonta több város érdeklődését. Tizenkét város kérte már el a szegénygondozás tervezetét s különösen Gyöngyös, Székesfehérvár, Jászberény, Szekszárd, Szolnok foglalkozik komolyan a dologgal. Ugy, lehet, új korszakot jelent Magyarországon ez az egri kezdeményezés, amelyet követni kell azoknak a többi városoknak is, amelyekben még megfelelő módon nem gondoskodtak a szegényügy helyes, gyakorlati és humánus ellátásáról.

Főiskolai törekvések Szegeden 1790—1921-ig.

Írta: Gál Ferenc, tanár.

IV.

A tanács várja beterjesztett folyamodványára a feleletet és mivel az késik, szept. 18-án elhatározza, hogy Budára Schikmeyer Jakab, Bécsbe pedig Novakovics István közágenseknek ír és megkéri őket, hogy a folyamodvány elintézése iránt lépéseket tegyenek.⁹⁾ A budai megbízott ugyanennek a hónapnak 31-én azt válaszolja, hogy a kérésnek „a bécsi kamaránál kellek hátráltatni.”¹⁰⁾ Novakovics pedig ugyanaz nap küldi az értesítést arról, hogy a kérvény oda beérkezett, de addig semmit sem lehet tenni, amíg az országgyűlés a tanügyre vonatkozó munkálatait el nem végzi.¹¹⁾ Amíg ez a levelezés tart, váratlanul eldül a kérvény sorsa. Novakovics küldi (október 3.) a beterjesztett kérést a rája írt „fölséges” végzéssel együtt.¹²⁾ A végzés, amelyet eredeti

szövegében ideiktatok röviden azt tartalmazza, hogy a város ismételt kérésére öfelsége megengedte, hogy a filozófiai tudományok már az elkövetkező tanévben bevezetessenek, ha a város vizsgázott tanárokkal rendelkezik, ha a tanulmányi alap terhe nélkül csinálja meg azt, ha a tanárok a magasabb tudományok királyi igazgatójának alávetik magukat és ha a tudományok kidolgozandó új rendszeréhez alkalmazkodni fognak.¹³⁾

¹³⁾ Studium Philosophicum, pro quo suplicans Civitas iteritis Supplicibus Suis Libellis institit, modo ingruente Anno Scholastico in Gremium eius dem Civitatis introducendum Sua Majestas SS-ma elmentissime applacidare dignata est, ea Lege, ut juxta propriam quoque Suplicantis Civitatis Declarationem, Studium illud Philosophicum per tot professores jam examinatos et approbatos, quot ratio Systemalis Literarii exigat, Sumptibus Civitatis hujus absque ullo fundi

^{9), 10), 11), 12)} Tanácsai jegyzőkönyv 1792—1276—1333—1341—1701.

Papp János az állítja,¹⁴⁾ hogy a király a város küldöttségét a legjobb remények között bocsátá el trónja zsámolyától. Ez az állítás meglepő és hogy küldöttségileg jártak volna az uralkodónál, az egészen valószínűtlen, mert akkor annak a tanács jegyzőkönyveiben föltétlenül nyoma volna. Nem említi Reizner sem.¹⁵⁾

A magyar kir. Helytartó Tanács is leküldi november 9-én 24241. szám alatt¹⁶⁾ ezt a határozatot azzal, hogy forduljon a tanács a kivitelt illetőleg Tokody Györgyhöz, az iskolák kir. alkormányzójához Nagyváradra és a piarista atyák provinciálisához. Ezt a felhívást a tanács nem várta be, u. i. az engedély átvételével egyidejűleg irt már mindkét helyre. Tokody alkormányzó november 17-én örömmel üdvözlí a filozofia bevezetését és azt írja,¹⁷⁾ hogy „annak gyarapításában maga is iparkodna” és november 27-én megküldi Egerváry Ignác helybeli piarista direktornak a rendtartást és a tanítandó könyvek jegyzékét. A levél a tanácsban feolvastatott és ugyanott elhatározzák, hogy a könyveket a város terhére beszerzik. Perczel Imre provinciális válasza¹⁸⁾ már e hó 12-én megérkezett s értesíti a tanácsot, hogy nem tud már a folyó tanévre tanárokat adni, mert dispositiója a tanárokat illetőleg erre a tanévre már megtörtént. Ennek hosszas levélváltás lett a következménye, valamint annak is, hogy eleinte a provinciális a társház refectoriumát nem akarja ideiglenesen sem átengedni a tanítás céljaira, de a tanács kérése s szép ígéretei engedékenységre bírják s mindkét kérdésben sikerül a megegyezkedés, úgy, hogy Dományi házfőnök önként felajánlja a refectoriumot, Perczel Imre pedig Egerváry igazgatót bízta meg a mennyiségtan tanításával és a Szegeden levő Szücs Istvánt, aki a bölcsészeti doktora volt, a filozofia tanításával s így csak a történelem tanítására kellett Bielek László tanárt Mármaroszigetről Szegedre rendelnie. Ugy, hogy a provinciális a november 27-én küldött értesítésében már azt tudatja,¹⁹⁾ hogy mivel a tanács minden szükséges dolognak megszerzését megígérte, ő a maga részéről megtett minden rendelkezést s így a tanítás akár folyó hóban megkezdődhetik. Ez alkalommal Egerváry Ignác direktor megjelelenik személyesen a tanács előtt s bejelenti, hogy a kegyesiskolabeli atyák provinciális, Perczel Imre személyesen óhajt az iskola megnyitásán részt venni s kéri a tanácsot, hogy fogadásáról és elhelyezéséről intézkedni méltóztassék. A tanács

széleskörű intézkedéseket tesz, hogy a megnyitás, amelynek napjaul 1792 december 11-ét jelöli meg, minél fényesebb ünnepek között történjék és annak költségeit a kollégiumnak kiutalványozza.²⁰⁾

A város első dolga volt a megnyitás után az iskolában tanító tanárok helyzetének rendezése. A provinciális 1793. február 1-én terjedelmes levélben közli a tanáccsal, hogy mik a rend kívánságai az iskolaalapító várossal szemben. Sok akadály van még az iskola felvirágoztatásának útjában, — mondja — és felszólítja a tanácsot, hogy segítsen azokat elhárítani. Először is arról szól, hogy 200 forint nem elég egy tárgy után és kéri a várost, hogy legalább 240 forintot utalványozzon, azután a kollégium épületének kijavításáról, a férőhelyek szaporításáról s a felszerelés kiegészítéséről tesz említést és levelét azzal zárja, hogy ha a város a kívánságokat teljesíti, az egész ország javát s fiainak előnyét szolgálja s a város áldozatkészsége nekik „az ifjúság oktatásában s jó erkölcsökben leendő nevelésében hatékony ösztönzésül, örökös buzdításul fog szolgálni.”²¹⁾ A tanács a taneszközök beszerzéséről nyomban határoz²²⁾ és bizottságot küld ki az ügy többi részének a piarista atyákkal való megtárgyalására. Ez a bizottság három nap múlva, azaz február 3-án már jelenti, hogy a szerződést a kollégiummal megkötötte; ennek értelmében a város a 12 szerzetes ellátására 2600 forintot fizet. Az erről szóló szerződést a tanács, valamint a választott község is elfogadja.²³⁾

Tehát a sok utánjárásnak, a jó célra való törekvésnek megvan az eredménye: a város az iskola létesítésére az engedélyt megnyerte s azt sikerült is a kegyesiskolabeli atyák közbejöttével megnyitni. Ezzel azonban nincs vége a tanács munkájának, sőt lehet mondani, hogy az most kezdődik el igazán. Megvan maga az intézmény, amely Délmagyarországnak egyetle n főiskolai jellegű tanintézte egészen 1859-ig, t. i. ezzel az évvel szűnik meg.

Amint fentebb láttuk, a tanács csak nehezen tudta az iskola helyiségét, és így is csak ideiglenesen, biztosítani, tehát legközelebb az iskola jövőbeli helyének megszerzése s épületének felemelése állott a város vezetősége előtt. A plébánia is, amely csak kevéssel az előtt került ki a piaristák kezéből és még a gimnázium épületében volt, új elhelyezést igényelt s jelenti²⁴⁾ is a tanács 1793. január 10-én a csanádi káptalan consistoriumának, hogy a plébániának, valamint az új iskolának más épületet fog „igazítani”. Az új intézet természetesen a meglévő hat osztályú iskolával együtt a piarista rendház közelében kel-

Studiorum aut Aerarii Regii onere tredatur, iidemque Professores a superiore Studiorum Directore Regio Dependenciam habituri, illa Studii hujus objata doicent, que in Accademiis traduntur, vel per elaborandum novum Systema Literarium tradenda ordinabuntur, taliter que preattactum Studium Philosophicum Systemati Litterario Conformetur.

Ex Consilio Cancell. Rea Hurgo. Aulicae Vieniae.

15-a 8-bris 792. celebratus. Nicolaus Saghy, secretarius-aulicus.

¹⁴⁾ Idézett munka: 134. l.

¹⁵⁾ Reizner: Szeged története, Szeged 1900.

¹⁶⁾, ¹⁷⁾, ¹⁸⁾, ¹⁹⁾ Tanácsí jegyzőkönyv, 1792—1809—1815—1825—1879.

²⁰⁾ A megnyitás istentisztelettel kezdődött s utána Szücs István tanár a város vezetőségének jelenlétében „De praesentia et necessitate disciplinarum philosophicarum” címen értekezést tartott. Pap idézett m. 137. l. Lásd még: Magyar Hirmondó 1793., 279. l.

²¹⁾ Városi levéltár 1793—170.

²²⁾ A jegyzőkönyv idevonatkozó része így hangzik: „Dugorics András kir. pesti universitásban lévő oktató úrnak iratni fog, hogy jegyzék szerint a Philosophia és Geometria tanításához szükséges eszközöket és Istrumentumokat szerezné meg és a kifizetésüket illetőleg értesítene.” 1793. 360. l.

²³⁾ A szerződés eredeti szövegét lásd: Reizner: Szeged története II. 79. l.

²⁴⁾ Tanácsí jegyzőköny. 1793—52.

lett hogy maradjon és úgy is oldja meg a város a szükséges 160 négyszögöl telek kérdését, hogy a piarista atyák kerti fundusát szemeli ki erre a célra. Ennek a megszerzése a legkönnyebb is volt, mert bár a piaristák a telket régebben megvették, tartozásuk volt a városnál (2569 forint 50 kr.) s ennek fejében szívesen engedték át a telket annál is inkább, mert a város a tisztelendő atyákat másképpen is kárpótolta, ugyanis egy rozszant házikót adott nekik cserébe a rendház mellett. Erről a csereügyletről 1793. március 11-én kötött a város szerződést a kollégiummal. A megszerzett telek, az iskola felépítésének a helye, a tanácsi jegyzőkönyv kitétele szerint „a piaristák kollégiumához tartozó kertföldeknek azon szeglete, amely az utcákra szolgál” (a mai fogadalmi templom előtti üres tér az Iskola-utcában). A szerződést aláírta egyrészt a főbíró és polgármester, másrészt Dományi Lajos rektor és Egerváry Ignác direktor.²⁵⁾

²⁵⁾ Városi levéltár 1793—381.

Adattár.

Rovatvezető: **Lugosi Döme dr.**

Beköszöntő.

„Szegedi Szemle” országos viszonylatban is olyan célkitűzéssel indult, mely Szeged szab. kir. városra vonatkozó égető napi kérdések letárgyalása mellett, tudósít a multból fenntmaradt szegedi vonatkozású emlékekről is s ezzel szinte hetenként fejleszti Szeged

azt, hogy e városról mit írnak a mai írói — és az város monografia-irodalmát. Nem közömbös tudni sem közömbös, milyen adatokat derítenek fel a kutatók. E rovat alapítása azt célozza, hogy a szegedi közönség tájékoztatást nyerjen a Szegedről megnyilvánuló véleményekről és főképp az, hogy a megsemmisüléstől megmentsen olyan adatokat, melyeket csak fáradságos kutatás, lelkiismeretes szorgalom tárhat a nyilvánosság elé. Szeged mai monografia-irodalmában több jeles tudósunk küzd a történelmi igazság kiderítésén és a „Szegedi Szemle” — bár a legfiatalabb szegedi sajtóorgánum, mégis az áldozatkészség demarkációs vonaláig terjeszkedő anyagi áldozattal kívánja szolgálni Szeged szab. kir. várost, annak közönségét és ezáltal a magyar nemzeti kulturát. Kérjük minden olvasónkat, akinek bármely vonatkozású szegedi adat van birtokában, hogy azt rovatvezetőnkkel közölje; előbb-utóbb minden közérdekű történelmi adatot nyilvánosságra hozunk.

A pozsonyi magyar színészet története 1867-ig. (Irta: Benyovszky Károly. Pozsony, 1928. 8 réteg, 286 oldal.) A most megjelent színészettörténeti mű indexe a 36. és 189. oldalakra utal szegedi vonatkozásaival. Az első adat még nem pozsonyi

vonatkozású; arról emlékezik meg, hogy az erdélyi vagy másként kolozsvári színtársulat, melynek báró Wesselényi Miklós volt a mecénása és egyben intendánsa, 1806-ban útnak indította társulatát, mely négy hónapi debreceni működés után, ősszel Szegedre került. Itt óriási sikerekkel lépett fel, majd Pestre ment, ahol működésével kezdődött a pesti színészet második kora. A közölt adatot egyéb helyről ismerjük; Benyovszky csupán az előzmények ismertetésében tér ki erre, azonban annak méltatása nélkül, hogy Szeged mily jelentősen járult ezzel a magyar színészet állandósításához. Ez nem fontos ugyan a pozsonyi magyar színészet későbbi induló történetében, nem is szükséges ennek ottani hangsúlyozása, azonban ki kell igazítani egy tévedését (37. oldal), mely a magyar színészet akkor fejlődésben megakadt állapotát azzal magyarázza, hogy „végeredményben nincs mit csodálkoznunk, hiszen Kassát, Kolozsvárt és Pozsonyt kivéve csak rögtönzött színpadokon játszhattak.” Nem célunk közölni a más városokra vonatkozó adatokat, csak a bennünket érdeklő megjegyzést fűzzük ehhez. 1800 november 25-én avatták fel a mai városháza helyén állt régi városházat (curialis épület), melynek első emeletén volt a jól felszerelt theatrum. E színházban játszott Arany Mihály igazgatása alatt már Wesselényi társulata is 1806-ban s a működésük feletti elismerésül a városi tanács nekik ajándékozta a szegedi színház díszlet- és ruhatárának egy részét, amivel lehetővé tette pesti szereplésüket.

Első színészeti összeköttetésünk Pozsonnyal 1858-ra esik, amikor az év elején Kottaun Lipót ottani német színigazgató és színházberlő megállapodott Hegedűs Lajos szegedi színigazgatóval aziránt, hogy szegedi játékaikat befejezve, a nyári szezon egy idejét töltse Pozsonyban. Az eredeti megállapodás 12 előadásra szólt és így április elején a 43 tagú jóhírű társulat oda megérkezett. „A társulat minden tekintetben annyira kiváló volt,” írja Benyovszky, — „hogy a német sajtó már a harmadik előadás után köszönetét fejezte ki a német színigazgatónak, hogy ezt a kiváló együttest Pozsonyba hozatta.” Minden másodnap játszott a társulat, a legújabb darabokat mutatták be, amelyekhez a zenét a pozsonyi színház zenekara szolgáltatta. A sikeres kezdésnek folytatása az lett, hogy újabb 12 előadásra (mert 12 előadásból állt egy bérlet) szerződtek. A szegedi színészek ottani időzésének egy kuriózuma is volt, amikor április 28-án a német színészek német, a magyar színészek pedig magyar nyelvű előadást tartottak egy este, Seydl Józsefnek, a német színészek rendezőjének jutalmazására. Rövid ottani szereplésük alatt még egy érdekes esemény fordult elő. Május 6-án, a **Cigány** előadására leérkezett a szerző Szigligeti Ede és vele vendégszereplő felesége, Prielle Cornélia. Az első előadást április 6-án, az utolsót május 16-án, a szerződés szerinti, összesen 24 előadást tartottak. Műsor szempontjából kiemelkedő esemény a **Bánk bán** április 29-iki előadása.

Képek a legolcsóbban Takaréktár-utcában Friemannál.

Benyovszky Károly érdekes könyve mindvégig színesen mondja el a pozsonyi magyar színeszet harcos korának eseményeit s nemzeti kultúránknak tett nagy szolgálatukat azzal, hogy még a kedvezőtlen körülmények dacára is sikra szállt magyar színeszetünk érdekében. A díszes kiállítás, gazdagon illusztrált művet a Révai Testvérek hozták forgalomba.

Lugosi Döme.

Vitéz László krónikája.

— Állandó rovat. —

Ugy vagyok valahogy a művészetekkel, hogy a szobrászatot tartom valamennyi között a legkülönbnek, a legtökéletesebbnek, a legmagasztosabbnak és a legemberibbnek. A kőben, az agyagban, az ércben és főleg a márványban kifejezett emberi gondolat kap meg a legjobban, talán azért, mert tőle a leghidegebb, a legholtabb anyag kél csudálatos életre. A festő színekkel dolgozik, amelyek között van

meleg is, langyos is, hideg is. Tetszés szerint válogathat közöttük. Az író materiája a szó, amellyel minden nagyobb nehézség nélkül kifejezheti azt, amit akar, vagy ki tud fejezni. A szobrásznak viszont a formátlan, a nehezen idomuló holt anyagból egyetlen vésővel és egyetlen kalapáccsal kell ki-csiholnia mindazt, amit a festő készen kap a színekben, az író a szavakban. Lehet, hogy bennem is szobrász veszett el, mert ha valahol valamilyen kötömböt látok, legyen az sima, vaskos oszloppá csiszolt siremlék, vagy nyers, alakatlan kolonc, akaratlanul is valami szobrot képzek el körvonalai között és vágyam támad az elképzelt alak kifaragására. Ha pedig rosszul kifaragott szobor kerül a szemem elé, nem a rávesztegetett munkát és időt sajnálom, hanem a tönkretett anyagot, a megszentelt márványt, a jobbsorsra érdemes bronzot, vagy az elpazarolt agyagot.

Ez a sajnálkozás fogott el a napokban is, amikor a fogadalmi templom elé vitt a véletlen. A munkások három, hatalmas fehér márványszobor körül foglalatostkodtak, a templom-homlokzat három értékesnek szánt disze körül. Az egyik — a kis Jézusos Szűz Mária-szobra, — már a helyén állt, fenn, a főkapu fölött kivájt aranyfülkében, félig-meddig a helyén volt Szent István szobra is, a földön már csak Szent László állott.

A költővel néztem ezeket a szobrokat, a költővel, aki a művészi szép éhségét érzi mindig a lelkében és akinek szeméből majdnem kibuggyant a keserűség könnye, amikor meglátta ezeket a szobrokat. Percekig nézte őket szóval, tekintetét hol erre, hol arra vetette, látszott, hogy a művészi szép megnyilatkozását keresi bennük. Aztán megszólalt és szavában a keserűség sírt:

— Hát igen. Szeged ezt érdemli. Szeged nem érdemli különbet, hiszen nem különb ezeknél a szobroknál árvizi fogadalmának temploma sem, — Schulek tervez, Foerk végez, — és nem lesz különb az egyetemi városrész sem, amely ott, a régi Palánk romjai fölött épül. Tudtam, hogy így lesz, de titokban és akaratlanul mégis reménykedtem, hogy a ruskicai márvány megihletti a szobrászvést. Mert, ha Szeged nem is, hát ez a márvány megérdemelte volna a szép, a művészi

szobrokat. Ezekben azonban hiába keresem a művészet megnyilatkozását. Ezek a szobrok, ha megérdemlik egyáltalában a szobor nevet, szív és lélek nélkül, napszámba kifaragott alakok. Fájdalom rájuk nézni. És itt fognak ékeskedni a Fogadalmi templom homlokzatán az idők teljességéig, hogy néhány évezred múlva, amikor a homok, vagy a felszabadult tenger már régen eltemette ezt a várost, és valami kései Móra Ferenc ásója újra napfényre hozza a régi köveket, az utódok sajnálkozva találgassák, hogy volt-e ennek a mostani kornak művészete és esztétikája?

Most olvastam, hogy a város egyik messzeszakadt művészfia átadja a városnak legszebb képeit és átadja azt a régi római szobrot is, amely nem régen a Maros iszapjából került ki. Én láttam ezt a szobrot, amelynek vonalait régen lekoptatta már az évszázadok óta hömpölygő idő és a Maros éles iszapja, de azt a lelket, amelyet a római művész vésője lehelt bele, teljesen nem ölhette ki belőle sem az idő, sem a víz, sem az iszap. Ez a köcsönk még kopottságában és csonkaságában is él, még így is az örök szépséget hirdeti, mert a művészi szépség az örökkévaló, az elpusztíthatatlan, az örökmécses, amely századokon, ezredeken át világít, él és biztat.

Ez az örökmécses soha, egyetlen pillanatra sem gyullad fel ebben a három kőalakban. El tudok képzelni és nem sikerült, vagy rosszul sikerült művészi alkotást, de ezekre a szobrokra ez a jelző is alacsony hízélgés lenne. A legszomorubb a dologban az, hogy ez a három szobor talán évszázadokig propagálja majd innen, a Templom homlokzatáról a művésziatlanság speciálisan szegedi kultuszát és talán súlyosan, gyógyíthatatlanul megfertőzi toladó jelenlétével a szegedi nép izlését is. Csak úgy, magamban mondom és hallok, nehogy meghallja valaki, mert a mai idők embere nagyon hajlamos arra, hogy valláselleni vétséggé minősítse a legőszintébb művészi véleményt: Ez a három szobor kimeríti a valláselleni vétség tényálladékát.

— Ott trónol, karján a gyermek Jézussal Magyarország glóriás Nagymatyja, Szűz Mária. Ha rá gondolok, áhítattal fogja el a szívemet, ha ránézek a szoborra, akkor a Színházi Élet színes címlapja jelenik meg lelki szemem előtt Biller Irén mosolygós arcképével. Nem értem azt a mosolyt ennek a szobornak az arcán. Profán, vásári mosoly ez, a karzatok publikumának szánt olcsó kacéerkedés, de Szűz Mária szent, magasztos mosolyából nincsen benne egyetlen árnyalat sem.

— Ott áll a magyarok első, szent királyának, Istvánnak a szobra. Ott áll, kezében úgy tartja az ország aranyalmáját, mintha kézmelegítő tájtékpipa lenne és az én pogány szépségekre szomjas lelkemben felsir a régi kérdés: „Hol vagy, István király . . . ?”

— És itt szomorkodik Szent László, mint holmi oláh védszent. Félelmetes harcibárdja ártalmatlan dohánnyágó késsé szelídült. Arcát, mintha Dante valamelyik rosszul sikerült képmásáról mintázta volna a mester. Szakálla, haja fésűvel stilizált, — mily cégér lenne egy borbélymesternek! — ruhájának redői azonban a leghétköznapibb naturalizmussal hullanak alá.

— . . . Gyerünk innen, nem bírom ezt a műélvezetet, nagyon megfájdult a szívem azért az elpazarolt ruskicai márványért.

És a költő lehajtott fejjel, szomorúan sietett el. Távozó alakja csakhamar eltűnt a feldult palánk omladékai között.

x A gáztüzelés olcsóbb, tisztább, kényelmesebb a szén- és fatüzelésnél s nagy időmegtakarítással jár.

Juhász Gyula.

(Magyar László karrikatúrája.)

Zarándi meséi.

Aki németül akart köszönni.

A békési gimnáziumnak három diákja vett részt a soproni gyorsíró versenyen. Azelőtt sohasem mentek versenyre békési diákok. Köztük volt Kimer Bertalan nyolcadikos gimnazista is, akinek németesen hangzó neve nyakas magyar kálvinistát takart. Később pap lett belőle. Egy szót sem tudott németül.

Első este együtt sétált a három diák a soproni korzón, ahol mindegyre német szó ütötte meg a fülüket. Csinos német lányok sétáltak a korzón.

Berci németül akart köszönni s mindjárt az ajkát vagy az arcát akarta csókolni, — szóval — a szembejövő német lányoknak. Annyit tudott csak, hogy csókolni németül — küssen. Ezt a szót az egyes elsőben ragozni is tudta. A másik két diák megmagyarázta neki, hogy az ajak — Lippe, az arc — Wange.

Gyorsan ismételtette a szavakat egymásután s mikor két német lány ment el mellettük, barátságos hangon rájuk köszönt:

— Lippe die Wange!

A Délmagyarországi Rádió-Club

hivatalos közleményei.

Rovatvezető: a D. R. C. titkársága.

Budapest jövő heti rádió műsora jul 8—14-ig.

Vasárnap: 9.00 Ujsághirek, kozmetika. 10.00 Református istentisztelet. 12.00 Déli harangszó. 12.10 Időjelzés. Utána a magyar királyi 1. honvédegyezred zenekarának hangversenye. 15.30 Felolvasás. 16.00 Másfélóra könnyű zene. 17.40 Felolvasás. 18.30 Operettrészletek. 19.40 Sporteredmények. 20.15 Schubert-hangverseny. 21.30 Sporteredmények és pontos időjelzés. Utána cigányzene.

Hétfőn: 9.30 és 11.45 Hírek, közgazdaság. 12.00 Déli harangszó. Utána kamarazene. 13.00 Időjelzés. 15.00 Hírek. 17.00 Tábori Piroska: „Garabonciás.” 17.45 Cigányzene. 19.00 Hogyan gyógyították az őseibert. 20.00 Szimfónikus zenekari hangverseny. 21.30 Időjelzés. 23.00 Szalonzene.

Kedden: Mint hétfőn délig. Utána művész és tánclemez. 13.00 Időjelzés. 15.00 Hírek. 15.30 Meseóra. 16.45 Időjelzés. 17.00 Asszonyok tanácsadója. 17.30 Szórakoztató zene. 19.00 Rádióamatőrposta. 20.00 Hogyan fejlődik Magyarország népessége. 20.45 Hangverseny. 22.15 időjelzés, hírek. Utána cigányzene.

Szerdán: Mint hétfő délig. Utána cigányzene. 15.00-ig mint kedden. 15.30 Morse tanfolyam. 16.45 Időjelzés. 17.30 Katonazene. 19.00 Láng Jolán hangversenyénekese nő hangversenye. 19.45 Gyorsírási tanfolyam. 20.20 Lőversenyeredmények. 20.30 Előadása a Studióból. Az igazgató ur. Csáládi komédia 4 felvonásban. 22.45 Időjelzés. Utána keringőest.

Csütörtökön: 15.00-ig mint szerdán. 16.45 Időjelzés. Utána gyermekdalok. 18.00 Cigányzene. 19.15 Humoros előadás. 20.00 Szimfónikus zenekari hangverseny az Állatkertből. 21.30 Időjelzés, hírek. 23.00 Művész és tánclemez.

Pénteken: 16.45-ig mint csütörtökön. 17.00 Humoros apróságok. 17.45 Bécsi operettrészletek. 19.00 Magyar Rádió Ujság félórása. 19.30 Teichmann Irén és Ekker Szidi hangversenye. 20.15 Műsoros est. 21. 40 Időjelzés, hírek. 22—23 óráig katonazene.

Szombaton: 16.45-ig mint pénteken. 17.00 Bársony István költészete és természetszeretete. 17.45 Komlóssy Emma magyar nótákat énekel cigányzenekisérettel. 19.00 Mit láttunk Amerikában. 19.45 „Lili bárónő.” 20.40 Lőversenyeredmények. 21.50 Időjelzés, hírek. 22.45 Bachmann jazzband.

SZÖNYEGEKET

művészi kivitelben, országosan elismert, legjobb készítőjénél vásároljunk.

MINDENFÉLE SZÖNYEGEK

szakszerű javítását jutányosan vállalom.

Állandó kiállítás!

Gépi szőnyegek, takarók, paplanok, átvetők, függönyök stb. jutányos árban kaphatók.

Gábor

szőnyegáruháza
Rosmann-palota, Kárász-u. 8.

— Dr. Salgó és Társa Textilkeresk. r. t.
(Ezelőtt Excelsior) 5% engedményt ad lapunk olvasóinak az árendelményre jogosító szelvény ellenében.

S z i n h á z.

Tarnay Ernő.

(Magyar László karrikatúrája.)

Mérleg.

A Szegedi Szemle múlt számában röviden elkészítettük az elmúlt színi évad mérlegét, amelyben egy helyen a „malomkövek” kifejezést használtuk. Minthogy több oldalról kérdést intéztek hozzánk e kitétel értelmére vonatkozóan, megkísérljük ennek magyarázatát adni.

*

E sorok írója, aki a színházi adminisztráció minden részletét, de a kívülállók igényeit és követelményeit is, — hiszen ő szintén közülük tartozik — jól ismeri, tisztában van azokkal a súlyos nehézségekkel, amikkel egy nem-budapesti színháznak meg kell küzdenie. Nem is két, hanem **három** malomköv között örlődik a színház adminisztratív és művészi vezetője. Ez nagyon érdekes dolog, méltóztassék jól idefigyelni; lehetetlen, hogy ez adatok ismerete után ne jelentkezzen holmi megértésképpen az olvasóban, ha csak egy csöpp igazságérzet is van benne.

Hát itt van mindjárt az **anyagi probléma**. — Nemde, az kétségtelen, hogy a város házikezelésben lévő színháza közpénzekkel dolgozik, így hát a vezetőséget sokkal nagyobb felelősség terheli a város közönsége vagyonaival való gazdálkodás következtében, mintha magántőkére lenne szó. A közgyűlés mindenekfelett megköveteli a „hatósági” színházról, hogy ha már nem is hoz, ki tudja, milyen busás hasznot: de legalább ne kelljen ráfizetni, mert hiszen minden felesleges fillérnek ezer más helye van. Ez a kívánsága természetes és jogos; ennek becsülettel megfelelni a színház vezető-

ségének szigorú kötelessége. Minden lépése, minden tette előtt ott áll tehát mementó-ként a korlátok közé szorított anyagi lehetőség tüzes figyelmeztetője és ez eredményezi azután azt is, hogy törekszik elsősorban kasszasikert hozó darabok előadására. Hogy ezek a darabok majdnem kizáróan az operettek, — még pedig nem mindég a jó operettek — soraiból rekrutálódnak: ez olyan lélektani tünet, amit megváltoztatni, sajnos senkinek sincs módjában. Tudomásul kell tehát venni, bármennyire lehangoló is ez művészi szempontból, hogy a szegedi közönség oroszlánrésze csak akkor megy színházba, ha zenés-táncos operettet láthat és. — bocsánat a kifejezésért — fűtyül minden más színpadi produktumra. Talán még a könnyed francia vígjátékokra reagál valamelyest, de azután — punktum. (El fognak kárhozni, egészen biztos; egyelőre azonban nem lehet ezen változtatni.)

Na már most. Jön az u. n. jobboldali kritika és harsány hangon erkölcsös és művészi nivón álló passziójátékokat, meg prózai darabokat követel. Jó: előad ilyen is a színház. Eredmény: még az sem nézte meg, aki követelte.

Itt van azután a másik kritikus, aki minden, u. n. erkölcsi szemponttól eltekintve, tiszta irodalmat és művészetet reklámál és hangoztatja a népevelés illetően való forszírozását. Nem figyelve arra, hogy a tuloldal még ezt is támadja: a színház előad irodalmat, klasszikus prózát, erős drámákat, stb. Eredmény: csak a leglelkesebb szegediek, a megszorított anyagi eszközökkel rendelkező intellektüellek jelennek meg a színházban. Ilyenkor szokta **Bauer** számvevő, a színház nagyszerű és agilis „pénz-cerberusa” azt a tréfás, de találó kifejezést használni a pénztár leszámolója után, hogy „ma megint a nyilvánosság kizárásával tartottunk előadást.”

Te jó Isten: hát mit tegyen itt az ember? Jobban mondva: a színház? Pénzt is vegyen be, operettet se adjon elő, legyen erkölcsös a végtelenségig és forszírozza a klasszikusokat?

Nehéz helyzet ez kérem, tessék **nekik** elhinni.

*

Hát ezt értettük a „malomkövek” kifejezésen.

(g. d.)

— Elegánsan öltöző hölgy és jóízű férfi csak **Del-Ka** cipőt visel. — **Del-Ka-Hungária R.-T.** Kárász ucca 14.

— **Kérjük előfizetőinket és hirdetőinket**, hogy az előfizetési, illetve hirdetési díjakat **csakis** lebeglyezett szabályszerű nyugta ellenében fizessék ki a kiadóhivatal által hozzájuk küldött pénzbeszedőinknek. **Pénz felvételére más nem jogosult; esetleg másnak kifizetett összegeket nem ismeri el**

a KIADÓHIVATAL.

Heti műsor.

Vasárnap délután: *A piros bugyelláris.* (Rendkívül mérsékelt helyárakkal.)

Vasárnap este: *A csodagyermek.*

A jövő héten:

Pénteken: *Hotel Napoleon.*

Szombator.: *Hotel Napoleon.*

Vasárnap este: *Hotel Napoleon.*

Az előadások esti 9 órakor kezdődnek.

A színházi iroda hírei:

A csodagyermek. — Szombaton és vasárnap este. — Szombaton este tartja a színház a nyári pótszezon első előadását, amikor is esti 9 órai kezdettel feleleveníti a legszemélyesebb és legmulatságosabb francia bohózatot: *A csodagyermek*-et, amit Molnár Ferenc fordított magyarra. Ennek feltűntetése azért fontos, mert a helyzetkomikumokban, ötletekben és fordulatokban amúgy is gazdag vígjátékot Molnár felkészítette és kiegészítette a maga szellemének és fölényes színházi íróművészetének legszínesebb virágaival

A csodagyermek az elmúlt fővárosi

színi évad egyik legnagyobb sikerű darabja volt, annak ellenére, hogy ez a francia bohózat nem tegnap íródott. Hogy egy színházi mű, bemutatásától számított aránylag hosszabb idő múlva is megállja a helyét és nem téveszti el hatását a közönségre: ez a legjobb bizonyíték *A csodagyermek* időtől független nagy értékének, amivel egy estén keresztül szünet nélkül végigkacagtatja, felvidítja és teljesen lefoglalja szellemességével a publikumot. A szövegkönyv e kiválóságának még nagyobb érvényt szerez az, hogy a bohózat vezető szerepeit Pártos Klári, Beke Aliz, Páger, Jávor, Bilicsi, Herczeg, Uti Giza, Paskay Magda, Veszely, Oláh és Rónai játsszák. A rendezés munkáját Doktor János végzi. *Helyárak* 30 fillértől 2 pengő 40 fillérig.

Vasárnap délután *rendkívül mérsékelt* helyárakkal: *A piros bugyelláris*, Csepregy klasszikus magyar, dalostáncos népszínműve. *Helyárak* 20 fillértől 1 pengő 30 fillérig.

A jövő héten pénteken és az utána következő napokon új bohózatot: a *Hotel Napoleont*, a Fővárosi Operettszín-

ház ez évi műsordarabját mutatja be a színház.

A Hotel Napoleon ugyancsak izig-vérig francia pezsgősű vígjáték, a világszerte ismert társszerzők: *Hennequin* és *Weber* munkája, amelyet Lakatos László, a neves magyar színházi fordított.

Szóról-szóra ugyanazt mondhatjuk a *Hotel Napoleon*-ra is, amit a *Csodagyermek*-nél megjegyeztünk. Ez a bohózat is a különlegesen párisi eszrit legragyogóbb sikerű terméke, amely, bejárva a világ legnagyobb színházaiba, hozzánk is elkerült, sikerekkel övezett útján. Itt is nagy szerepet játszik a szellemes játék pikánsabb ízű epizódjainak letompításánál, az izlés és a tipikus magyar humorra való beállításnál Lakatos László rutinos tudása, amit annyi színházi munkájában alkalmunk volt értékelni. Ezt a darabot is Doktor János rendezte; főbb szerepeit Beke Aliz, Pártos Klári, Egyed Lenke, Bardócz Rózsa, Uti Giza, Paskay Margit, Páger, Jávor, Bilicsi, Herczeg Veszely és Oláh tartják kezükben.

nyári előadások alatt állandóan működnek az amerikai hűtőkészülékek.

Hatósági közlemények.**Szeged szab. kir. város törvényhatósági bizottságától.**

362/1928. közgy. sz.

Hirdetés.

Szeged sz. kir. város törvényhatósági bizottsága 1928. június 27., 28. és 30-án folytatólagosan tartott rendes közgyűlésében a többi között a következő közérdekű véghatározatokat hozta:

313. sz. a. a bérszékek bérleti jogát meghosszabbította;

314. sz. a. a szentmihálytelki hadirokkantak bérleti ügyében tett tanácsi előterjesztést elfogadta;

318. sz. a. a Szentmihálytelek-Röszke-nagyszéksői városi autóbuszjáratok engedélyezésének kérelmezését elhatározta;

319. sz. a. a vágóhídi díjak felemelése ügyében tett belügyminiszteri rendeletre hozott tanácsi előterjesztést elfogadta;

320. sz. a. a tüdővész elleni védekezésről szóló szabályrendeletet megalkotta;

325. sz. a. a fogadalmi templom építkezésére 500.000 pengő felvételét elhatározta;

328. sz. a. dr. Ördögh Lajos aljegyző, tb. tanácsnokot a VII. fiz. osztályba előléptette;

329. sz. a. dr. Horváth Lajos aljegyző, tb. tanácsnokot a VIII. fizetési osztályba előléptette;

330. sz. a. dr. Hammer Fidél fogalmazót a VIII. fizetési osztályba előléptette;

331. sz. a. Pálffy Béla ellenőrt a VIII. fizetési osztályba előléptette;

332. sz. a. Stumpf Kálmán pénztárnokot a VIII. fizetési osztályba előléptette;

333. sz. a. Balassa József kült. községi bírót a IX. fizetési osztályba előléptette;

334. sz. a. Bodor Pál irodasegéd tisztet a X. fizetési osztályba előléptette;

335. sz. a. Horváth István segédnyilvántartót a X. fizetési osztályba előléptette;

336. sz. a. Kiss Ferenc segédnyilvántartót a X. fizetési osztályba előléptette;

337. sz. a. Gracsek Károly segédnyilvántartót a X. fizetési osztályba előléptette;

338. sz. a. Nyilas József segédnyilvántartót a X. fizetési osztályba előléptette;

347. sz. a. a Szeged külvárosi városrészek világítási berendezése ügyében 79071/1928. IV. számú B. M. leiratra hozott tanácsi előterjesztést elfogadta;

348. sz. a. a külföldi ösztöndíjak ügyében a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi miniszter ur leiratára hozott tanácsi előterjesztést elfogadta;

349. sz. a. a rókusai elemi iskola eladására vonatkozó szerződés tban tett tanácsi előterjesztést elfogadta;

350. sz. a. hat új ovóda létesítése tban a 24785/1928. VIII. sz. V. K. M. leiratra hozott tanácsi előterjesztést elfogadta;

361. sz. a. a Somogyi telepi felekezeti iskola évi fenntartási hozzájárulását megállapította;

Ezeket a közgyűlési véghatározatokat kihirdetjük azzal, hogy ellenük a jelen hirdetés

megjelenésétől számított 15 nap alatt a polgármesteri hivatal útján az illetékes kormányhatóságokhoz felebbezést lehet beadni.

Szeged szab. kir. város törvényhatósági bizottsága 1928 július 2-án.

Dr. Somogyi Szilveszter
polgármester

Szeged sz. kir. város Tanácsától.

18665/1928. tan. sz.

Hirdetmény.

Szeged sz. kir. város közönsége által a m. kir. honv. Ludovika Akadémián létesített alapítványi hely az 1928/29. tanévben betöltendő lesz.

Felhívjuk a pályázni óhajtokat, hogy teljesen felszerelt pályázati kérelmüket f. évi augusztus 1-ig a város tanácsához adják be.

Pályázati feltételek a Budapesti Közlöny 1928. évi június 6-án megjelent 128. számból megtudhatók.

Az alapítvány kizárólag szegedi illetőségű tanulónak ítéltő oda, miért is más illetőségűek pályázata felterjesztetni nem fog.

Szeged sz. kir. város tanácsának 1928 július 5-én tartott üléséből.

Dr. Somogyi Szilveszter
polgármester.

Szeged sz. kir. város polgármestere.

5670/1928. eln. szám.

Hirdetmény

a Szeged-bajai th. ut egyes kiépítés alatt álló szakaszainak lezárásáról.

A szeged-bajai államosítandó közut 19.730—27.750 kilométer szakaszának kiépítését megkezdették. A munkálatok nyugodt foganatosítása és a forgalom biztonságának elérése érdekében az ut 20823-24000 kilométer szakaszát a forgalom elől a mai nappal elzáratni rendelem, úgy, hogy a közlekedési eszközzel a munkálatok teljes befejezéséig ezen ut helyett Alsóközponttól a

Mórahalom 315. számú Masa féle tanyáig az országúttal párhuzamosan haladó dűlőuton lehet közlekedni.

A forgalmi rend fenntartásával a mérnöki hivatalt bízom meg és felkértem a m. kir. államrendőrség szegedi kapitányságát, hogy a mérnöki hivatal megbízottjait munkájukban támogatni szíveskedjenek.

Szeged, 1928 június hó 28-án.

Dr. Somogyi Szilveszter
polgármester.

Városi általános forgalmi adóhivatal.

10527/928.

Hirdetmény.

Az 1928. évi 39.800 P. M. sz. rendelet (megjelent a Budapesti Közlöny 130. számában) a gyufa után fizetendő forgalmi adóváltás mikénti lerovását szabályozza.

A rendeletben taxative felsorolt parafinozott, biztonsági szalon, kénezett gyufa, viaszgyufa és vihargyufa 1928 július hó 1-től úgy a belföldi előállításban, mint a külföldről való behozatalnál forgalmi adóváltás alá esik és ebből kifolyólag a behozatalból, illetve az előállítótól a fogyasztóig terjedő forgalmában jelentkező szállításai az általános forgalmi adó alól mentesek.

Adómentesség azonban a rendelet 8., 9., 10. §§-ai értelmében csak akkor vehető igénybe, ha az adózók adómentességi jogcímüket a forgalmi adóhivatalhoz írásban 1928 július 15-ig bejelentik, (a bejelentésben felsorolandó, hogy az adózók a gyufán kívül milyen más árú forgalomba hozatalával foglalkoznak) a kapott és kiadott számlákat, illetve másolatokat tartoznak megőrizni s tartoznak végül pontos számlákkal igazolt raktárkönyvet vezetni. Raktárkönyv vezetés nélkül a forgalmi adómentességet csak azok az adózók vehetik igénybe, akik kizárólag adóváltás alá eső és ideiglenesen mentesített cikkek forgalomba hozatalával foglalkoznak. A raktárkönyv vezetése természetesen nem vonatkozik a forgalmi adót általában fizető adózókra.

Külön indokolt kérelemre módot ad a rendelet arra, hogy a raktárkönyv vezetéséről részben a forgalmi adóhivatal, részben a kir. pénzügyigazgatóság felmentést adhasson.

Azon adózók, kik az általános forgalmi adómentességet igénybe óhajtják venni, kötelesek a náluk 1928. június hó 30-án, üzletzárás után készletben volt forgalmi adóváltás alá eső gyufa mennyiséget pontosan megállapítani és ezen készlet forgalmi értéke után az általános forgalmi adót legkésőbb 1928. évi szeptember hó végéig egy összegben leróni. Az ilyen adózók 1928. évi július hó 1-je előtt teljesített áruszállításokért a rendelet életbelépésétől kezdve befolyó bevételeik után az általános forgalmi adót továbbra is a rendes szabályok szerint kötelesek leróni, kérhetik azonban, hogy a rendelet életbelépéséig be nem folyt követeléseik után az általános forgalmi adót egy összegben fizethessék be.

Szeged, 1928. július 4.

Városi általános forgalmi adóhivatal.

Szeged sz. kir. város tanácsától.

17158—1928. tan. sz.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. honvédelmi miniszter urnak rendelete szerint a honvédségnél időközben beállott hiányok pótlására a toborzó bizottság a nyári hónapokban is működik. Önként belépni szándékozók a szükséges okmányokkal a városi katonai ügyosztálynál bármikor jelentkezhetnek Felavathatók erkölcsileg minősített, testileg alkalmas 17—25 éves koru egyének. Korengedély és nős egyéneknek felvételi engedélyt előterjesztett kérelem folytán a m. kir. honvédelmi miniszter ad.

Szeged sz. kir. város tanácsának 1928 június 8-án tartott üléséből.

Dr. Somogyi Szilveszter
polgármester.

A szegedi áramfejlesztő telep nagyarányu fejlődése.

A Vállalkozók Lapjában olvassuk: A Központi Gáz- és Villamossági rt. szegedi áramfejlesztő telepének jelenlegi gépi összteljesítménye körülbelül 2000 kw., mely teljesítményből 1050 kw. gőzturbina, 950 kw. gőzgépi üzemre esik.

A telepen most szerelnek egy új gőzturbinát 3750 RVA. teljesítménnyel.

A szegedi telep gépeinek periódusszáma még 42, azonban az új gépegységet már 50 periódusra építették úgy, hogy az átmenet az 50 periódusra ezáltal lehetségessé válik.

A szegedi telepen összesen 6 Babcock-Wilcox-rendszerű kazán van felállítva, melyeknek összes fűtőfelülete 1680 m². E kazánok közül a múlt évben felállított 530 m² fűtőfelületű kazán már 20 atm. gőznyomásra van szerkesztve úgy, hogy e tekintetben is a modern hógazdaság követelményeinek eleget igyekszik tenni a telep.

A szegedi telep üzemben lévő gépei kétfázisu, 2×2200 volt feszültségű áramot termelnek és ezen árammal látja el a telep egy körülbelül 95 km. hosszú primér és 84 km. hosszú sec. hálózat segítségével Szeged város világítási és motoráram-szükségletét.

Ujabban nagy teljesítményű Scott transzformátorokat épített be úgy telepén, mint az ujonnan épített és a városnak u. n. külvárosrészeit ellátó, mintegy 40 km. hosszú elosztóvezetékei mentén, melyek segítségével a termelt kétfázisu áramot 6000 voltos háromfázisúra alakítja át és az előbb említett u. n. külvárosi részekben már a háromfázisu elosztórendszert vezette be. A most szerelés alatt álló új turbógenerátor már közvetlen háromfázisu, 6000 volt feszültségű áramot fog termelni.

A szegedi telep ezen berendezésével 1927. évben körülbelül 4.820.000 kw.-óra áramot termelt és osztott szét a városnak beépített terület-resein, amelynek lakósszáma körülbelül 87.000 egyén.

A szegedi telep azonkívül egy körülbelül 6½ km. hosszú távvezeték révén éjjel-nappali árammal látja el Kiskundorozsma nagyközséget, továbbá egy külön 52 km. hosszú távvezetékkel, mely a Tisza-folyót egy 542 m. feszítávolságú átfeszítőszerekezettel keresztezi, látja el Kiszombor, Apátfalva és Magyarcsanak községeket és Makó város áram-szükségletét is.

Ugyancsak ezen távvezeték ellátja a „Szegedi Belvizszabályozó és Ármentesítő Társulat”-nak a tápéi kapunál létesített körülbelül 120 kw. kapacitású, valamint a „Felsőtorontáli Ármentesítő Társulat”-nak Deszk község határában létesített körülbelül 55 kw. kapacitású szivattyutelepét. Ezen távvezetéken át a telep háromfázisu 16.000 volt üzemfeszültségű áramot vezet.

E telep, mely a megcsontított országnak legdélibb végén fekszik és egyuttal legtávolabb esik az összes hazai szénbányáktól, berendezéseit energia és hógazdasági szempontból állandóan tökéletesbíti, hogy a modern technika vívmányainak e tekintetben is teljesen megfeleljen, generátor ren-

deltetett meg s helyeztetett üzembe 1927 november havában és 2 drb á 300 m² fűtőfelületű gőzkazán Schlick-Walter-féle szakaszos vándorrostéllal, melyek közül az egyik már üzemben van, a másik pedig a napokban kerül üzembe. E bővítéssel a telep teljesen modern berendezést kapott, amit bizonyít az, hogy az első bővítést a telep már teljesen kifizette s a hátralékot, mint az eddigit is, szintén a megtakarításból fogja fizetni; erre a f. évre pl. 102.000 P van előirányozva.

A fogyasztás növekedéséről csak annyit, hogy a múlt évben elhagyta a 2 millió Kwattóra termelést s a folyó évben az eddigiek szerint eléri a 2.5 milliót. Az óriási növekedésnek a magyarázata az olcsó egységár, így a világítás alapára 6 fillér Hwóránként, amelyből a nagyobb fogyasztóknak egészen 40% engedmény jár, az ipari áram alapára 3 fillér s ebből 60% engedményt adnak, sőt a tisztán éjjeli fogyasztóknak még többet, úgy, hogy ez utóbbiak 1 filléren alul fizetik az áram Hektowattját. A közvilágítást a városnak 0.75 fillérrel számlázzák Hwóránként s ez 160.000 Kw-órát tesz ki jelenleg s miután az egységár az önköltségi alatt van, e címen a város kb. 12.000 P-öt takarít meg ezidőszertint.

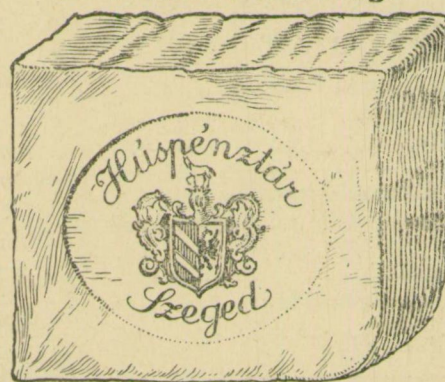
Lesz hát gyógyszerár

az ujonnan épült Templom-tér jövődöbéli árkádjai alatt, bölcsen előrelátva egy keletkezőben lévő nagy városrészt, — az egyetemi klinikák — biztosan felmerülő szükségletét. A közegészségügyi bizottságnak a templom-téri gyógyszerár felállítását kimondó határozata közmegegyezést keltett és remélhető, hogy a népjóléti miniszter, helybenhagyó határozatával hathatósan elősegíti az új városrész teljes kifejlődését.

Óvja
drága fehérneműjét és

mosson

az elismert minőségű

„Hápe” szappannal

Csak fenti bélyegzővel
valódi

A Szegedi Szemle kedvezményes cégei

Az alant felsorolt cégeknél előfizetőink és olvasóink bevásárlásaiknál szelvényünk ellenében a megjelölt árkedvezményben részesülnek.

Acéláru és fodrászati cikkek:

Dosztig Andor, Tisza Lajos körut 39.
(Ártézi kutnál) 5%

Ágytoll és pehely:

Rosner Ödön, Petőfi S.-sugárut 12 5%

Bazár:

László Á. u. ház, Tisza Lajos körut és Károlyi uca sarok. Oriási választék különleges szegedi papucsokban, gyermekcipőkben, szandálokban és kötött-szövött árukban. 5%

Betegápolási cikkek, sérv- és háskötők:

Balogh és Társa, Hid uca 1. 5%

Bőr és bőrdíszmü:

Lacher József, Kárász uca 12. 3-5%

Bőröndös:

Wambach Ferenc, Kelemen u. 2. 5%
Javításokat, alakításokat hozott anyagból jutányos árban készítenek.

Butor:

Schaffer Testvérek Feketesas u. 19 3%
Műbutorok, Slavónia tömörfa hálók. Mindennemű lakásberendezések.

Mülhoffer Albert, Széchenyi tér 5%

Cipőfelsőrész készítő és cipész:

Máté Jenő és Társa, Gizella tér 4. sz.
5 és 10%

Diszmü, üveg és porcellán:

Schillinger Mór, Klauzál tér 8. 3%

Étkezde:

Nemzeti Étkezde, Templom tér 3.
Menünel 5%, étlap szerint 10%

Férfi é gyermek ruhák:

Balázs és Petri, Széchenyi tér 2. 5%

Festék, lakk és háztart. cikkek:

Kardos Sámuel és Fia Valéria tér 1. 5%

Fotó cikkek:

Kellner látszerész, Kárász uca 14. szám
3-5%

Gyermekkocsik:

Machnik Gyula, Kossuth Lajos-sugárut 6. sz. 5%

Hangszerész:

Braun Mihály, Somogyi uca 15. 8%

Harisnyák, keztyűk:

Lusztig Imre, Széchenyi tér 2a. 5%
Kötött-szövött áruk nagy választékban.

Tetőtől talpig ruházzkodhat:

Földes Izso, Kárász uca 7. Mindennemű férfi-, fiu- és gyermek ruházati cikkek és az összes uridivat újdonságok. Mérték utáni angol uri szabóság: 3 és 5%

Illatszertár:

Széchenyi illatszertár, Széchenyi tér (Kék csillag mellett) . . 10%

Irodaberendező- és mechanikai vállalat:

Wirth és Rengey, Horváth M. u. 7. 3%
Remington írógépek, számoló, számozó és sokszorosító gépek nagy raktára. Speciális irodabutor gyártás.

Írógép:

Első Szegedi Írógép Vállalat (Keller) Széchenyi tér 8. Telefon 3-63. Írógépek ujak és használtak. Írógépjavítás, évi jókarbantartás. Állandó gépirási tanfolyam. 5%

Jégszekrények:

Jégszekrények, háztartási és mészáros, egy- és kétajtósak legolcsóbban beszerezhetők Fekete Nándornál, Kossuth Lajos sugárut 18. 3%

Kárpitos és diszító:

Mülhoffer Albert, Széchenyi tér 5%

Keztyűs és kötszerész:

Ifj. Orth Pál, Iskola utca 11. A legfinomabb keztyűk, háskötők, sérkötők, suspensariumok egészségügyi cikkek 5%

Képkereztető:

Freimann Miksa, Takaréktár u. 8. 10%

Könyv- és papirkereskedő:

Csanádi Imre, Takaréktár utca 8. Telefon: 5-59. 5%

Kötött szövött áruk és harisnyák

Koncz Salamon, Mérey uca 6. Dél-magyarország legnagyobb és legolcsóbb harisnya kereskedője. Harisnyák negyedtucat etelnél angróárban. 5%

Lampel és Hegyi, Tisza Lajos körut Püspökbazár épület) . . . 5%

Női férfi és gyermek kelengye:

Lednitsky József és Társa, Kárász uca 6. szám. 5%
Köztisztviselőknek hitelt nyújtunk.

Órás és ékszerész:

Tóth József Kölcsény uca 7. szám. Legolcsóbb beszerzés a fenti cikkekben stb. 6 havi részletfizetésre is. Állandó nagy raktár, nagy javító műhely. Al-pine svájci óra vezérképviselő. 3%

Rádió és villamossági cikkek:

Deutsch Albert, Kárász utca . 3%

Rőfös és divatáru:

Szalma Ferenc, Tisza Lajos körut (Püspök bazár) 5%

Kurucsev Sándor, Széchenyi tér 5%

Angol férfi- és női szövetek, bársonyok. Mindennemű ruha és kabátszemek, Ágy- és asztalgarnitúrák, átvétők, függönyök, paplanok, futó és nagy szőnyegek minden méretben. — Damasztok, vasznak, schiffonok, zephierek nagy választékban haphatók.

Csillag József Tisza L. körut 36. 5%

Uri és női divat:

Boros Miksa, Széchenyi tér 15. 5%

Szőnyegáruház:

Gábor Szőnyegáruház Kárász u. 8. 5%
Mindennemű szőnyegek művészi kivitelben, nyári takarók, paplanok, átvétők és függönyök stb. legolcsóbb bevásárlási forrás. Szőnyegek szakszerű javítása.

Vasáruk:

Kálló Sándor, Attila uca 5. szám. 5%

Vasbutor és kárpitos áruk:

Rubin József, Kossuth L. sug. 8. 5%

Zsák, zsinag és kötélárak:

Bakay E. Hid utca 2. 3%

SZEGEDI SZEMLE

Árengedményre jogosító

bevásárlási szelvény.

**Magyar
Kender-, Len- és
Jutaipar
Részvénytársaság**

Sürgőny cím: VULPES SZEGED.
Telefon: 19, 592, 755.

Biztosítson

Európa egyik legnagyobb
társulatánál
a

Phönix-nél

Vezérügynökség:
Szeged, Kígyó-utca 2. sz.
Telefon 129.

Rubín József

kárpitos és diszitő mester

ÜZLETÉT

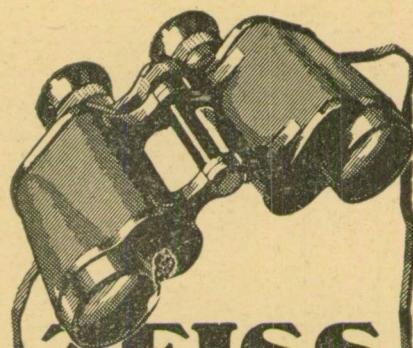
Alapítva: 1876. Telefon: 1465.

Kossuth Lajos

sug. ut 8. sz. alá

helyezte át,

hol mindennemű kárpitos
munka a legtökéletesebben
készül: Ottománok, átvetők,
matracok, sodronyok, vas- és
rézbutorok állandó nagy rak-
tára. Kedvező fizetési fel-
tételek. Tisztviselőknek
árendemény.

ZEISS

különlegességek:

KELLNER

40 év előtt alapított
cégenél.

KÁRÁSZ UCCA 14

Fényképező gépek.
Kényelmes fizetési
feltételek.

A

„Kis Tisza” étterem

Dugonics-tér 2. sz. a.

bőséges,
izletes és olcsó ebédeket,
vacsorákat szolgál fel
közönségének. Próbálja
meg!

Olcsó abbonement!

